

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Codex traditionvm Corbeiensivm

Falcke, Johann Friedrich

Lipsiae ; Gvelpherbyti, 1752

§. 169. De Idæ ducissæ traditione bonorum in villa Helmonstede in pago Itergowe, nec non de principatu Waldeccensi olim ad Angariam in occidentali regione relato.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36114

Ab anno
826 vsq[ue]
853 im-
perante
Hludo-
uico et

§. 169.

Tradidit *ida* (S) omnem hereditatem suam quam habuit in *helmonstede* (T) testef

lenburgico vicina, quibus denique Registrum nostrum quoque addit villam *Lengirichi*, quæ villa Lengerke erit, in comitatu Tecklenburgico sita.

De *Ida*
ducifsa.

(S) *Ida*, donatricem horum bonorum, fuisse quandam fœminam illustrissimam, ex testibus, qui præsentes erant, cum hæc traderentur, colligere placet. Quatuor illi erant comites, qui minime itineris molestiam susceperant, nisi *Ida* quædam in magno honoris gradu constituta matrona fuisset. Ex his ergo circumstantiis non sine veritatis specie concludimus, *Idam* fuisse matrem abbatis nostri *Warini*, ac coniugem *Ecberti* ducis Saxonie, de qua vid. supra §. 155. not. (s).

De villa
Helmon-
stede.

(T) *Helmonstede* villam caue ne confundas cum vrbe *Helmenstadio* in ducatu *Guelpherbyitano*, in qua academia hodierno die floret. Etiam si enim maxima similitudo sit inter utramque, *Helmenstadium* hoc tempore iam quoque existerit, ut supra §. 20. not. (F) ex vita *S. Hildegri* didicimus; nostra tamen villa in Registro nostro reperitur collocata in pago *Itergowæ*, quem in comitatu *Waldecensi* fuisse nemo negare poterit. Bona in villa *Helmonstede* olim in beneficio seu feudo habebant ab abbacia *Corbeiensi* nobiles de *Tuiste*, in villa *Twiste* ad fluvium *Twiste* in principatu *Waldecensi* in præfectura *Arolsen* commorantes, ut sequens commonstrat diploma. Non ergo sine probabilitate intelligimus per *Helmonstede* vicum *Helmscheit* in præfectura *Eisenberg*, qui non procul abest a villa, nominata *Twiste*, in principatu *Waldecensi*. En vero ipsum diploma ex originali:

C In nomine sc̄e et indiuidue trinitatis Widekindus dei gr̄a Corbeiensis ecclie abbas cunctis successoribus suis in perpetuum. Cum ex debito commissi nobis regiminis eccliarum semper teneamur incrementis prospicere notum esse uolumus cunctis successoribus nostris quod diem nouellam apud *Godelouessen* in Xpo locassemus familiam nos raritatem pdiorum loci illius considerantes duo talenta in eadem uilla ad cameram fratrum *Corbeiensium* pertinentia et ad indumenta abbatif deputata p̄c̄o cenobio ut deo ibi seruientes eo ampliora possint habere subsidia uolumus quod nimirum collatio ut tanto esset firmior p̄positi loci illius II. talenta in *Helmensteden* ab *Heinrico de Tuiste* et herede fratris sui *cononis* qui ab ecclia *Corbeiensi* in beneficio tenuerunt redemit et ipsi ea nobis resignauerunt. que nos in recompensationem pdictorum talent. camerario fratrum assignauimus quod nimirum ne in dubie contentionis scrupulo possit relabi presentis pagine tenorem iussimus scribi et testibus in quorum presentia hec acta sunt subter annotatis sigilli nostri impressione ea iussimus communiri. Sunt autem hi. *Conradus* maior p̄positus. *Frihtericus* prior. *Reinherus* camerarius. *Olicus* hospitalarius. *Ropertus* camerarius. *Johannes* capellanus. Ministeriales *Wasmodus* marscalcus. *Erenbertus* camerarius. *Ludolfus* uterq[ue] dapifer. *Helmericus*. *Reinherus* et *Arnoldus* fratres de *Porta*. *Tidericus* Rufus. *Herboldus* de *Rubike*. *Joannes* de *Berinchus*. *Albertus* Wippo. *Heinricus* de *Widingbus*. *Friedericus* de *Groninga* et alii quam plures.

Acta

Acta sunt hec anno incarnationis M. C. XCV. indictione XIII. anno prelationis nre VI.

gubernante Corbeiam Warino.

Sigillum habes in Tab. III, n. 2.

In hoc diplomate sine dubio per *Godelouessen* designatur *Goddelsheim*, locus principatus Waldeccensis in praefectura Eisenberg haud procul a monasterio Schaken, vti ex aliis constat documentis. Quodsi autem ipse Widekindus abbas attestatur, ecclesiam Corbeiensem praedia ibidem non habuisse multa, magno id esse argumento putamus, in diplomate regis Arnolphi, supra §. 163. inserto, per *Godeleueshem* non fuisse significatum *Goddelsheim*, in principatu Waldeccensi situm. Otto enim illustris ab abbacia Corbeienfi praeter alia bona accipiebat 8430 iugera. Indubie autem abbaciae nostrae agros eiusdem ferme mensurae et indolis reddebat, qua illos acceperat. Hinc *Goddelsheim*, in praefectura Eisenberg locus, non potest esse *Godeleueshem* in pago Nihtherfi. Ad quamnam vero prouinciam villa *Helmonstede* in pago *Itergowie* pertinuerit, nunc porro inquirendum est nobis. Quodsi itaque pagus *Itergowie* in Waldeccensis principatus terris fuit, Waldecciam autem D. Grupenius in *Origin. Pyromont.* p. 150. seq. refert ad Saxoniam, respondere ac contendere debebit ipse, *Helmonstede* villam fuisse Saxoniae nostrae partem. Sed cum dissimulandum non sit, quod obscurari non poterit, et quod fatendum esse duximus, argumenta, quae eam ob causam Ill. Grupenius l. c. protulit, id nondum adprobare, quod erat comprobandum. Quamuis enim primum inficiari non ausim, episcopatum Paderbornensem fuisse erectum in Saxonia, ad religionem christianam conuertenda; ea tamen ratio colligendi et argumentandi non valet, quae ita instituitur: Schaken, Aroldeffen et Flechtorf (non Fluchtorf), in principatu Waldeccensi sita, ad episcopatum Paderbornensem relata fuerunt; ergo ipse pagus *Itergowie* seu principatus Waldeccensis ad Saxoniam est referendus. Haec enim monasteria diu post erectionem episcopatus Paderbornensis sunt fundata, semperque negauerunt illae abbaciae Schaken atque Aroldeffen, se ad diocesin Paderbornensem spectare. Bullatae Papae Leonis III litterae nihil hic adprobare queunt, quia litterae de Heresburgenfi ecclesia indicium faciunt, quae quidem ad Saxoniam, nequaquam vero ad diocesin Paderbornensem pertinuit, vti alio tempore documentis fide dignissimis demonstraturi sumus. Si se deinde Volouinus de Sualenberg natum et renatum et synodaliter subiectum ecclesiae Paderbornensi nominat, id quidem de Sualenbergico, non vero de Waldeccensi comitatu capi intelligique potest. Quamuis porro in regione, circa montem Heresburg sita, vbi Irmenfula quondam exstitit, decima secundum Saxonicas *rafsas* sint numeratae, potest tamen moneri, a particulari ad vniuersalem non progredi, non valere, consecutionis logicae legem. Multo minus diploma, quod Schatenius in Annalibus Paderbornensibus et Paulinius excitant, non vero attulere, nec vnquam viderunt, quia confirmationem bonorum Waldeccensium illud continere et indicare perhibuerunt, id comprobatur nec euincit, Waldeccensem principatum ad Saxoniam esse relatum. Praestantissimum enim diploma hucusque ineditum atque in Historia Corbeienfi afferendum sic inter alia habet: *Aelum Corbeia secundum leges Angerlorum.* Minus solide ratiocinamur, ita colligentes argumentationem: Srenissimus Princeps Waldeccensis bona quaedam, in Waldeccensi agro sita, ab abbacia Corbeienfi in feudum accepit, ergo ipsa Waldeccia fuit intra Saxoniam sita aequae ac Corbeia. Idem enim hoc est ac si diceret: duces Pomeraniae olim ab abbacia Corbeienfi insulam Rugianam in feudum acceperunt, ergo tota Rugatenfis insula ad Saxoniam est referenda. Duces Cliuenses a Duce Burgundiae feuda susceperunt. Quis vero, Cliuam fuisse Burgundiae partem, existimabit? denique ea ratiocinandi forma ad nihilum recidit: Episcopi Paderbornenses habuere in Waldeccia suas curtes

An principatus Waldeccensis ad Angariam sit relatus.

Ab anno 826 usque 853 imperante Hludovico et

testes bardo comes (U) herimannus comes (V) theidger comes (W) marcbodo comes (X) et alii XIII.

§. 170.

dominicales, ergo Waldeccia ad Saxoniam spectat. Potuisset enim Paderbornensis ecclesia bona quaedam in Wurtembergico ducatu possidere, eam ob causam tamen ducatus Wurtembergicus ad Saxoniam non relatus esset. Ad quam igitur provinciam, tandem quaeris, referendus erit principatus Waldeccensis? Respondemus, non ad Franciam, neque ad Hassiam, sed ad Saxoniam, speciatim vero ad Angariam, in occidentali regione sitam. Quemadmodum enim iam supra demonstraui, liberos Widekindi Magni, Saxoniae ducis, in pago Itergowe amplissima possedisse praedia; extra Saxoniam vero in Francia Widekindum aliquid iuris vel praediorum possedisse, nemo quantum nosse datur, asseruit: ita deinde in Waldeccia vsu trita fuit lex Saxonica et speciatim Angarica, vti docent vnumquemque nostra diplomata. Accedit, quod marcus Sturmethi, positus circa oppidum Geseke et in Westfaliae ducatu, speciatim nunc sic dicto, ultra limites comitatus Waldeccensis probabilissime existit terminus Angariae occidentalis. Poeta Saxo Tom. I. Leibnitii pag. 121. cecinit ita:

Inter, inquit, praedictos (sc. Westfalos et Ostfalos) media regione morantur

Angarii, populus Saxonum tertius. Horum

Patria, Francorum terris sociatur ab austro

Oceanoque eadem coniungitur ab aquilone.

E quibus verbis colligimus, Waldecciam nostram circa meridianum cardinem fuisse terminum Angariae occidentalis. Sed, inquit, his contrarium est id, quod *Ida*, quam origine Francam fuisse ipse (§. 155.) demonstraui, aliquid hereditatis in pago Itergowe possedit, vti ex hoc §. 169. apparet, quippe ex quo quis adfirmare possit, Waldecciam potius ad Franciam, quam ad Angariam, spectasse. Ac respondere liceat, terminos Francorum et Saxonum ubique circa annum 772 in plano contiguos fuisse, ac Saxonum tellurem vix limite certo adiacuisse Francis, in quibus quippe caedes, rapinae atque incendia certatim contingere, quae tandem pacem conturbarunt. Id ex Eginhardo ac Poeta Saxone constat. Inde factum fuisse probabile est, vt bona *Idae*, in villa *Helmonstede* sita, iure belli in manus peruenerint Caroli Magni, qui eadem tradere potuit fratribus *Idae* ducissae. Hi erant, vti supra §. 155. vidimus, Adalardus, Walo, ac Bernharius, quibus mortuis eadem bona iure hereditatis in manus *Idae* videntur deuoluta. Non sine grauiori causa *Bardonem* atque *Herimannum* comites inter testes fuisse, putamus. Vti enim iam supra, illos e posteris Widekindi Magni existisse, asseruimus: ita hac occasione, quae mea est coniectura probabilis, de iure suo, quod in bona in *Helmonstede* sita habere poterant, cesserunt.

De Bardonem comite.

(U) *Bardo comes*, vti (§. 104.) vidimus, erat frater Walberti ac nepos Widekindi M. in magna auctoritate constitutus, vti haec traditiones passim demonstrant, comitum Waldeccensium procreator.

De Herimanno comite.

(V) *Herimannus comes* probabiliter quoque ad stemma Widekindum refertur. Fortassis is fuit filius vel Alfrici vel Ohtriti, quorum mentionem inieci supra §. 142. Nomen sane Herimanni in familia Widekindae est vsitatissimum, et perquam familiare, vti ex tabula genealogica supra §. 104. inserta apparet.

De Theidgero comite.

(W) *Theidger* nomen germanicum est, denotans *patrem belli*. Nomen *Theite* adhuc in Westfalia est tritissimum, significans *patrem*. A voce *ger* autem non